

Overzicht

150 jaar Nederlandse drugsgeschiedenis
1875-2025

Koen Hoogendoorn

WRR

Colofon

Dit overzicht hoort bij het WRR Working paper *Een tegenstrijdig evenwicht. Tussen economie, tolerantie en diplomatie in de Nederlandse omgang met drugs (1875-2025)*. Het working paper is onderdeel van het WRR project Synthetisch drugsbeleid, en is in juni 2026 gepubliceerd.

Dit is een losstaand overzichtsdocument waarin de tijdlijn van 150 jaar Nederlandse drugsgeschiedenis (1875-2025) is opgenomen en een samenvatting van het working paper *Een tegenstrijdig evenwicht*.

Het working paper kan gratis worden gedownload van wrr.nl.

© Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid,
Den Haag 2026.

De inhoud van deze publicatie mag (gedeeltelijk) worden gebruikt en overgenomen voor niet-commerciële doeleinden. De inhoud mag daarbij niet veranderen. Citaten moeten altijd aangegeven zijn, bij voorkeur als:

K. (Koen) Hoogendoorn. (2026). Overzicht 150 jaar Nederlandse drugsgeschiedenis 1875-2025. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

Den Haag: WRR

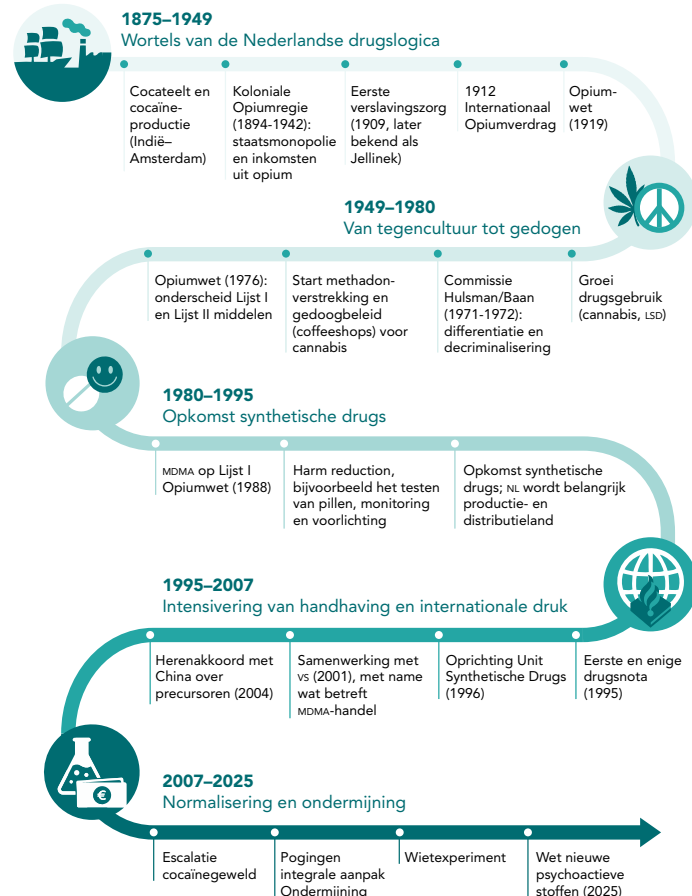
Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
Buitenhof 34
Postbus 20004
2500 EA Den Haag
070-356 46 00
info@wrr.nl
wrr.nl

Overzicht

150 jaar Nederlandse drugsgeschiedenis 1875-2025

Het WRR working paper *Een tegenstrijdig evenwicht* onderzoekt hoe de Nederlandse omgang met drugs zich heeft ontwikkeld over een periode van 150 jaar (1875-2025) en plaatst actuele vraagstukken – zoals de rol van Nederland in internationale drugsproductie en -handel, de problematiek van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit en de maatschappelijke normalisering van drugsgebruik – in een langere historische context.¹ Dit overzicht biedt een uitgebreide en geïllustreerde tijdslijn van 150 jaar Nederlandse drugsgeschiedenis. In figuur 1 is een beknopte visuele weergave van de tijdslijn te zien. Aan het einde van dit document treft u de in meer detail uitgeschreven versie van deze tijdslijn.

Figuur 1 Tijdslijn in vogelvlucht van 150 jaar Nederlandse omgang met drugs

1 Zie het volledige working paper: Hoogendoorn (2026).

De analyse van 150 jaar drugsgeschiedenis laat zien dat de Nederlandse omgang met drugs niet goed te begrijpen is op basis van afzonderlijke incidenten of beleidsmomenten, maar vanuit terugkerende spanningen die door de tijd heen een *tegenstrijdig evenwicht* in de omgang met drugs en het drugsbeleid hebben voortgebracht.

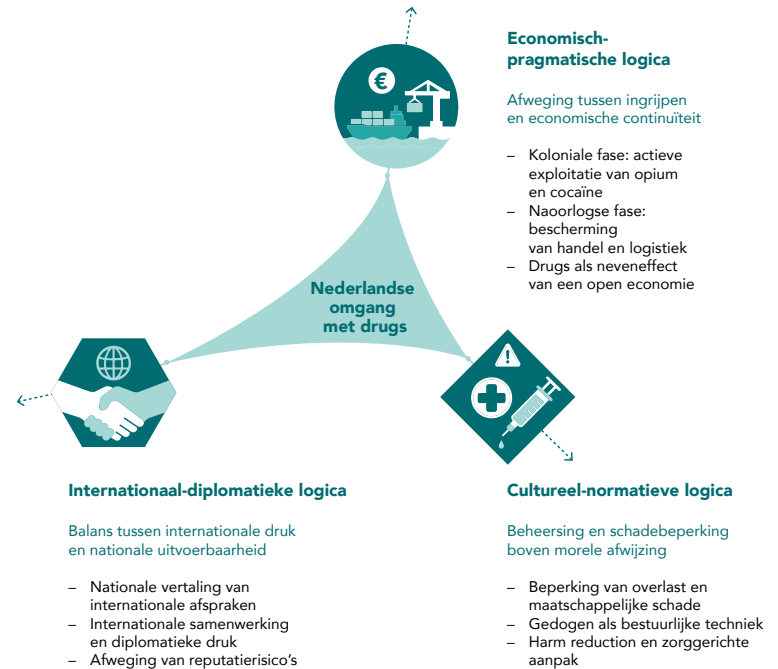
Er worden drie onderliggende logica's geïdentificeerd in het working paper die door de tijd heen bepalend zijn geweest: economisch pragmatisme (het afwegen van drugsinterventies tegen economische belangen), cultureel-normatieve opvattingen – waarbij overlast en schadebeperking vaak zwaarder wegen dan morele veroordeling – en internationale diplomatie: de invloed van internationale verdragen en reputatiedruk. Samen hebben deze logica's geleid tot een hybride model waarin Nederland tegelijkertijd tolerant en repressief kan zijn: pragmatisch richting gebruikers én hard tegen producenten en handelaren (zie figuur 2).

De historische analyse laat zien dat dit model een *tegenstrijdig evenwicht* vormt: een duurzaam maar inherent spanningsvol evenwicht tussen een economisch-pragmatische, een cultureel-normatieve en een internationaal-diplomatieke logica. Dit evenwicht staat de laatste decennia onder druk door de schaal en professionalisering van de drugsindustrie en het toenemende geweld rond georganiseerde criminaliteit.

De belangrijkste beleidsopgave ligt daarom minder in het formuleren van een volledig nieuw drugsbeleid en meer in het expliciteren van de politieke afruilen die het Nederlandse model

historisch hebben gevormd. Zolang deze afruilen impliciet blijven, wordt het debat gemakkelijk gedomineerd door incidenten, nieuwe middelen of geweldsuitbarstingen. Door ze expliciet te maken, kan het politieke debat zich richten op de structurele keuzes die in het drugsbeleid besloten liggen – en op de vraag welke afruilen de Nederlandse samenleving daarin bereid is te maken.

Figuur 2 Drie structurele logica's in de Nederlandse omgang met drugs

Tijdslijn

150 jaar Nederlandse drugsgeschiedenis 1875-2025

Deze tijdslijn met noemenswaardige gebeurtenissen geeft in vogelvlucht een overzicht van anderhalve eeuw aan Nederlandse omgang met drugs.

1875-1949: Wortels van de Nederlandse drugsgeschiedenis

- **1875-1878** De Botanische Tuinen van Buitenzorg op Java ontvangen cocaplanten uit Zuid-Amerika, waaronder Bolivia en Peru. Nederland experimenteert met teelt, met als doel de cocaïneproductie te koloniseren vanwege het economische en farmaceutische potentieel.²
- **1880-1894** Nederlands-Indië experimenteert uitgebreid met de teelt van coca. Rond 1890 ontstaat een stabiele koloniale cocateelt op Java, die steeds beter concurreert met de Zuid-Amerikaanse productie. Java-coca krijgt een reputatie van hoge kwaliteit en verdringt mettertijd de Boliviaanse en Peruaanse markt.³

2 Er is discussie onder historici over het precieze jaar waarin de cocaplant in de Botanische Tuinen van Buitenzorg op Java aankwam, op zijn vroegst in 1875 en op zijn laatst in 1878. Zie van der Hoogte & Pieters 2013 en Bosman 2012.

3 Ibidem.

- **1894** In Nederlands-Indië wordt de *Opiumregie* ingevoerd, een staatsmonopolie op de invoer en verkoop van opium. De winsten uit opium vormen een aanzienlijk deel van de koloniale inkomsten, rond 1910 is dit circa 20% van de koloniale staatsinkomsten.⁴ De Opiumregie hield stand tot aan de Japanse bezetting van de Indische gebieden in 1942.⁵
- **1900** Oprichting van de Nederlandsche Cocaïne Fabriek (NCF) in Amsterdam, die cocabladeren uit Nederlands-Indië tot farmaceutische cocaïne verwerkt.
- **1909** Oprichting van het Amsterdams Consultatiebureau voor Alcoholisme (vanaf 1950 bekend als de Jellinek-kliniek). Dit allereerste bureau voor verslavingszorg richt zich op hulp aan alcoholisten en hun naasten.⁶
- **1912** Internationale Opiumconferentie in Den Haag, georganiseerd op aandringen van de Verenigde Staten. Resultaat: het Internationaal Opiumverdrag, het eerste internationale verdrag om productie,

- **1914-1918** Tijdens de Eerste Wereldoorlog blijft Nederland neutraal. De NCF levert legaal cocaïne aan zowel de geallieerden als Duitsland en profiteert van wegvallende concurrentie. Morfine, amfetamine-achtigen (*efedrine*) en cocaïne worden door soldaten gebruikt. De Nederlandsche Cocaïnefabriek groeit uit tot een van de belangrijkste producenten wereldwijd van cocaïne: schattingen lopen uiteen van circa 30 tot mogelijk 60 procent van de wereldwijde markt.⁸
- **1919** Invoering van de Opiumwet in Nederland, nationale implementatie van internationaal verdrag van 1912. De wet richt zich op vergunningenstelsels voor productie, distributie en export van opium en cocaïne.⁹ Het bezit van drugs is nog niet strafbaar gesteld.

---

4 Scheltema 1907: 79-112; Chandra 2008.
5 Leuw & Haen-Marshall 1994.
6 Jellinek.nl.

---

7 Gebruik is alleen nog voor medicinale of wetenschappelijke doelen toegestaan, zie Trimbos en WODC 2009. Nederland, Verenigd Koninkrijk (inclusief Brits-Indië), Duitsland, Frankrijk, Italië, Portugal, Rusland (toen nog het Russische Rijk), Japan, China en Verenigde Staten ratificeerden het verdrag.
8 Conny Braam (2009) schat 60%, Hans Bosman (2012) schat maximaal 30%.
9 Trimbos-instituut en WODC 2009.

- **1919** Invoering van de Wet-Vandervelde in België, die de verkoop van sterke drank verbiedt. Belgische alcoholstokerijen trekken de grens over naar Zuid-Nederland, beginnen daar te stoken en smokkelen de alcohol vervolgens naar België.¹⁰
- **1920** De Nederlandsche Cocainefabriek domineert intussen de legale wereldmarkt. Javaanse cocabladeren leveren cocaïne van superieure kwaliteit en Nederland is de grootste exporteur van medicinale cocaïne wereldwijd.¹¹ Rond **1922-1923** produceert de NCF circa 20% van het wereldwijde cocaïne-aanbod.
- **1925** De Tweede Internationale Opiumconferentie (Genève) voegt cannabis toe aan de te reguleren middelen.
- **1928** Aanscherping van de Opiumwet; het verbods- en strafrechtelijke kader rond opium, morfine, heroïne, cocaïne en cannabis wordt uitgebreid.¹²
- **1939** Het ministerie van Sociale Zaken verplicht artsen en apothekers tot een recept voor *verdovende middelen*, om oneigenlijk voorschrijven tegen

- **1940-1945** Tweede Wereldoorlog. NCF komt onder toezicht van de Duitse bezetter. Nederlands-Indië wordt bezet door Japan; de koloniale cocateelt valt weg. De wereldhandel in cocaïne ligt grotendeels stil, met uitzondering van laatste restpartijen van Nederlands-Javaanse cocaïne.
- **1945** Na de Japanse capitulatie roept Indonesië de onafhankelijkheid uit. Nederland tracht in de *politioenele acties* (1945-1949) tevergeefs zijn koloniale gezag en economische belangen (zoals plantages voor rubber, opium en coca) te herstellen. De Javaanse cocateelt komt echter niet meer op gang – de periode van Nederlands grootschalige cocaïneproductie is definitief voorbij.

10 Zo werd in Sas van Gent in 1920 vijf keer zoveel jenever verkocht als het landelijk gemiddelde – vrijwel uitsluitend bestemd voor smokkel naar België, zie Van Schoonberghe et al. 2012.

11 Van der Hoogte & Pieters 2013: 90-116.

12 Trimbos-instituut en WODC 2009.

13 Trimbos-instituut en WODC 2009.

- **1945-1947** In de naoorlogse periode zijn er meldingen van cocaïnesmokkel over de oostgrens, waarbij onder meer Poolse (ex-)soldaten en vluchtelingen, die recht hebben op vrije grenspassages, kleine hoeveelheden cocaïne naar Nederland brengen. Een deel van deze drugs is vermoedelijk afkomstig uit de voorraad van de Wehrmacht. De afzet vindt plaats op de zwarte markt, onder andere rond locaties waar Amerikaanse en andere geallieerde soldaten zijn gelegerd.¹⁴
- **1948** Herziening van de Opiumwet. De medische wereld keert zich tegen cocaïne; het middel verliest zijn vroegere status als geneesmiddel. Artsen schrijven vrijwel geen cocaïne meer voor. Drugsgebruik wordt steeds meer gezien als maatschappelijk probleem dan als individuele keuze.¹⁵

- **Jaren 50** Amfetamines, zoals benzedrine, zijn in Nederland nog legaal verkrijgbaar op doktersrecept. Dit leidt tot smokkel naar Scandinavië (met name Zweden, waar het al verboden is) door kleine Limburgse en Brabantse netwerken. Cannabis wint langzaam aan populariteit, onder andere onder (jazz)muzikanten. Het Staatstoezicht op de Volksgezondheid oordeelt dat vooral artsen verantwoordelijk waren voor het verspreiden van drugsgebruik; in dat jaar wordt ook het gebruik van cannabis strafbaar gesteld.¹⁶
- **1953**

1949-1980: Van tegencultuur tot gedogen

14 Snelders 2022.

15 Trimbos-instituut en WODC 2009.

16 Trimbos-instituut en WODC 2009.

- **Jaren 60** De tegencultuur en de protestgeneratie zorgen voor een duidelijke toename in drugsgebruik. Studenten, kunstenaars, hippies en provo's experimenteren openlijk met cannabis (hasj/wiet) en psychedelica als LSD. Het gebruik van hasj groeit vooral na 1965 binnen de jongerencultuur in Amsterdam en andere steden.
- **1966** LSD wordt toegevoegd aan de Opiumwet. Daarmee wordt het tot dan toe legale middel, dat sommigen recreatief en in therapieën gebruiken, verboden.¹⁷
- **1968** De regering stelt de commissie-Baan in om het toenemende gebruik van verdovende middelen – waaronder amfetaminen en hallucinogenen – te onderzoeken.¹⁸
- **1969** Het Openbaar Ministerie hanteert voortaan een nieuwe richtlijn: bezit van een kleine gebruikershoeveelheid (met name cannabis) hoeft in principe niet meer tot vervolging te leiden. Dit sepotbeleid is het begin van een feitelijke gedoogpraktijk.¹⁹

- **Jaren 70** Het Jellinekcentrum behandelt veel heroïne-verslaafden; de Nederlandsche Cocaïne Fabriek wordt overgenomen door AkzoNobel.
- **1970** Holland Popfestival in het Kralingse bos in Rotterdam. Eerste (spontane) grootschalige toepassing van de gedoogpraktijk. De politie grijpt uiteindelijk niet in bij massaal openlijk gebruik van cannabis en LSD.²⁰
- **1971** De commissie-Hulsman (Rapport "Ruimte in het drugsbeleid") adviseert om uiteindelijk al het drugsgebruik uit het strafrecht te halen. Hoewel dit radicale einddoel niet meteen wordt omarmd, zet het rapport de toon voor een benadering die focust op harm reduction.
- **1972** De commissie-Baan stelt voor om onderscheid te maken tussen drugs met 'onaanvaardbaar risico' (harddrugs) en cannabis met een relatief lichter risico.²¹ Repressie van cannabis acht men onwenselijk, omdat de maatschappelijke schade van strafvervolging groter zou zijn dan van het gebruik zelf. Dit advies vormt de basis voor latere wetgeving.

17 Opiumwet 1966.

18 Commissie-Baan 1972; Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & minister van Justitie 2007.

19 Trimbos-instituut en WODC 2009.

20 Hoogendoorn 2026, box 3.1.

21 Commissie-Baan (1972): p. 68 e.v.

- **1972** De GGD Amsterdam start met het verstrekken van methadon aan heroïnegebruikers, aanvankelijk vanuit behandel- en beheersingsdoelen die later deel gaan uitmaken van harm reduction.²²
- **1976** Herziening van de Opiumwet. Juridisering onderscheid tussen soft- en harddrugs.²³ Het bezit van kleine hoeveelheden cannabis is in de wet strafbaar gesteld, maar wordt in de praktijk niet vervolgd.²⁴

1980-1995: Opkomst synthetische drugs

- **1980** Start van structurele methadonverstrekking aan heroïnegebruikers in grote steden.
- **1984** Als reactie op de aids-epidemie voert Amsterdam als eerste ter wereld de spuitomruil in, waarbij injecterende gebruikers schone naalden kunnen krijgen. In 1986 volgt Rotterdam en later de rest van Nederland.
- **1983-1988** MDMA (de werkzame stof in ecstasy/xtc) wordt populair in het uitgaansleven op het Spaanse eiland

22 Stb. 1976, nr. 424.

23 Art. 2 & 3 juncto Lijst I en Lijst II Opiumwet.

24 Trimbos-instituut en WODC 2009.

- **1987-1988** Nederlandse netwerken zetten de eerste stappen naar binnenlandse MDMA-productie, gebruikmakend van bestaande kennis en infrastructuur uit de amfetamineproductie. Hiermee wordt de basis gelegd voor de grootschalige productie die begin jaren 1990 zou volgen.²⁵
- **1988** MDMA wordt per 1 april toegevoegd aan Lijst I van de Opiumwet (harddrugs). Daarmee verdwijnt het middel uit de straffeloze markt en verschuiven de productie en handel volledig naar het criminele circuit.
- **1989** Nederland ondertekent de in Wenen aangenomen *VN-Conventie tegen de Illegale Handel in Verdovende Middelen en Psychotrope Stoffen*. Het verdrag verplicht tot een actiever optreden tegen productie, handel, precursoren en witwassen. Nederland ratificeert het verdrag in 1993, waarna er aanvullende wetgeving wordt ingevoerd om aan de verplichtingen te voldoen.²⁷

25 Karch 2011.

26 Snelders 2022.

27 Verenigde Naties 1988.

Jaren 90

Nederland ontwikkelt zich verder tot een belangrijk knooppunt in de internationale handel in verdovende middelen. Via de Rotterdamse haven worden toenemend grote partijen cocaïne uit Zuid-Amerika ingevoerd, terwijl Schiphol en andere routes worden gebruikt voor heroïne uit Zuidwest-Azië. Tegelijkertijd groeit Nederland uit tot een hoofdproducent van MDMA voor de Europese en internationale markt. Het gedoogbeleid voor cannabis en de sterke positie in de xtc-productie leiden vooral in de tweede helft van de jaren negentig tot scherpe kritiek van buurlanden. Met name van Frankrijk en Duitsland, die Nederland verwijten te weinig op te treden tegen drugshandel en -productie.²⁸

1992

Oprichting van het Drugs Informatie en Monitoring Systeem (DIMS), een landelijk systeem voor de monitoring van de drugsmarkt en het testen van psychotrope middelen. Het DIMS bundelde bestaande lokale testpraktijken die al sinds de jaren zeventig actief waren.²⁹

1993

Oprichting van het *European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction* (EMCDDA, sinds juli 2024 bekend als de *European Union Drug Agency*, EUDA), een Europees agentschap dat informatie verzamelt en verspreidt over drugs en drugsverslaving in Europa.

1994

De overheid voert landelijke criteria in voor coffeeshops³⁰, de zogenoemde AHOJ-G-regels: geen Affiches/reclame, geen Harddrugs, geen Overlast, geen verkoop aan Jongeren onder de 18, en geen verkoop van grote hoeveelheden per transactie (zie 1995).³¹

28 Nordic Drugs and Sanctions Network 1996.

29 TrimboS-instituut. (z.d.). Geschiedenis van het DIMS. <https://www.trimbos.nl/kennis/drugs/feiten-cijfers-drugshandel-drugsincidenten/monitoring-drugsmarkt-dims/30-jaar-dims/geschiedenis-van-het-dims/>

30 Grund en Breeksema 2013.

31 Openbaar Ministerie 1995.

1995-2007: Intensivering van handhaving en internationale druk

Tweede helft jaren 90

De Nederlandse xtc-productie explodeert en bereikt een zeer groot wereldwijd marktaandeel.³² Criminele organisaties – vaak geprofessionaliseerde netwerken in Brabant en Limburg – produceren miljoenen pillen voor de export.³³

- **1995** De toegestane verkoophoeveelheid cannabis per klant wordt verlaagd van 30 gram naar 5 gram in 1995, en coffeeshops mogen maximaal 500 gram voorraad hebben.³⁴ Ook geldt een minimumleeftijd van 18 jaar sinds 1996. Het aantal coffeeshops in Nederland piekt rond 1995 (ongeveer 1.500) en daalt daarna door deze strengere handhaving.
- **1995** Drugsnota van de ministeries van vws en J&V, met vier pijlers: preventie, hulpverlening (inclusief harm reduction), bestrijding van overlast en aanpak van de handel.³⁵
- **1995** Inwerkingtreding van de Wet voorkoming misbruik chemicaliën (Wvvc). Hierdoor wordt het voor drugsproducenten moeilijker om aan de benodigde chemicaliën te komen om synthetische drugs te produceren.

32 Over deze schattingen bestond aanzienlijke discussie. De Drug Enforcement Administration (2001) stelde dat circa 80% van de wereldwijd verhandelde xtc afkomstig zou zijn uit Nederland, een inschatting die internationaal veel werd geciteerd maar methodologisch omstreden was (zie Blickman 2004). De Dienst Nationale Recherche Informatie (2004) kwam tot een aanzienlijk lagere bandbreedte en schatte dat Nederland verantwoordelijk was voor 32-42% van de wereldwijde xtc-productie. De Council of Europe (1999) hield het op de constatering dat meer dan 50% van de synthetische drugs wereldwijd een Nederlandse oorsprong zou hebben, zonder deze inschatting verder te specificeren naar afzonderlijke middelen.

33 Blickman 2004.

34 Kamerstukken II, 1994/1995. De coffeeshopvoorraad van maximaal 500 gram gold al eerder, vanaf de jaren 1990.

35 Tweede Kamer der Staten-Generaal 1995.

- **1996** De Franse senaat noemt Nederland in een rapport van senator Paul Masson een *narco-état*, met het verwijt dat het gedoogbeleid softdrugsgebruik normaliseert en Nederland een bron is van harddrugs. De uitspraak leidt tot diplomatieke spanningen tussen beide landen.^{36, 37}
- **1996-1997** Oprichting van de Unit Synthetische Drugs (USD), een specialiseerde politie-eenheid gericht op opsporing van xtc-labs en precursoren. Ook worden onder internationale druk enkele grote vervolgingszaken gestart tegen xtc-handelaren.
- **1999** Invoering van de Wet Damocles (art. 13b Opiumwet). Deze geeft burgemeesters bestuursrechtelijke bevoegdheid om drugs-panden te sluiten bij overtreding. Oprichting van de Nationale Coördinatiecommissie Precursoren onder coördinatie van het ministerie van Financiën.
- **2001** Publicatie beleidsplan 'Samenspannen tegen xtc' van minister van Justitie. Het plan voorziet in de versterking van de USD en van internationale samenwerking (vooral met de VS, waar veel Nederlandse xtc-pillen terechtkomen).

- **2001-2010** De VS en Nederland sluiten uitleverings- en rechtshulpovereenkomsten. Hierdoor worden diverse Nederlandse xtc-netwerken in de VS vervolgd.³⁸
- **2003** Invoering van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (wet Bibob), ter bestrijding van crimineel misbruik van vergunningen en subsidies, als gevolg van de bevindingen van de commissie-Van Traa.
- **2005** Mogelijkheid tot 100% drugssmokkelcontroles door de Douane op Schiphol bij risicovluchten (landen die bij de smokkel van drugs betrokken zijn).

2007-2025 Normalisering en ondermijning

- **2007-2011** Tijdelijke terugval in de xtc-productie door precursor-schaarste vanwege een diplomatieke deal met China. Deze werd in 2004 gesloten gesloten in het licht van de Olympische spelen in Beijing in 2008.³⁹
- **2008** Invoering van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).

36 Nordic Drugs and Sanctions Network 1996.
37 Korf 2008.

38 Blickman 2004.
39 Abraham et al. 2021; United Nations Office on Drugs and Crime 2020.

- **2013** De politie reorganiseert zich tot de Nationale Politie en lijft de Unit Synthetische Drugs in. Hiermee verdwijnt de exclusieve focus op synthetische drugs, en worden agenten van de USD ook voor andere dossiers ingezet.
- **2017** Na de risicobeoordeling van het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring van nieuwe drugs (CAM) wordt de destijds in bepaalde groepen jongeren en jongvolwassenen populaire designerdrug 4-FA op Lijst I van de Opiumwet geplaatst.
- **2017** De Tweede Kamer stemt op 21 februari in met het initiatiefvoorstel Wet gesloten coffeeshopketen. Het voorstel zorgt ervoor dat coffeeshops legaal mogen inkopen bij door de overheid aangewezen telers. Dit zou een landelijke invoering worden, dus niet eerst met proefgemeenten. De overheid zou bepaalde telers een vergunning geven, en vervolgens de kwaliteit controleren. Telers zonder vergunning zouden worden aangepakt.⁴⁰
- **2017-2018** De Eerste Kamer verwerpt het voorstel. Het nieuwe kabinet Rutte III (VD, CDA, D66, CU) spreekt in het regeerakkoord af géén landelijke legalisering door te voeren, maar in plaats daarvan een experiment te starten.
- **2019** Het parlement neemt de aangepaste Wet gesloten coffeeshopketen aan, die een experiment mogelijk maakt in tien gemeenten gedurende vier jaar. Alleen staatsgecontroleerde telers mogen leveren; coffeeshops mogen niet meer inkopen op de illegale markt.⁴¹
- **2018-2021** Escalatie cocaïnegeweld: liquidaties van broer kroongetuige (2018), advocaat Derk Wiersum (2019) en journalist Peter R. de Vries (2021). Grote zaken als *Marengo* richten zich op criminele en ondermijnende activiteiten van het *mocromaffia*-netwerk.⁴²
- **2021** Verbod op 3-MMC (Lijst II) na signalen van verslaving en incidenten; debat over mogelijk verbod van grote groepen stoffen, oftewel Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS).

40 Kamerstukken II 2016/17.

41 Rijksoverheid 2025.

42 Van der Torre & Van Ooyen-Houben 2022.

- **2023** Verbod op lachgas door plaatsing op Lijst II van de Opiumwet.
- **2023-2025** Multidisciplinair Interventieteam (MIT) actief tegen drugskartels, witwasroutes en corruptie in logistiek. Recordvangsten cocaïne in Rotterdam (>70 ton in 2021) en Antwerpen (>100 ton). De internationale druk op Nederland om de cocaïne-invoer strenger aan te pakken blijft groot.
- **2025** Invoering van de Wet nieuwe psychoactieve stoffen (WNPS), waarmee drie chemische stofgroepen van nieuwe psychoactieve stoffen generiek worden verboden in plaats van per individuele stof. Hierdoor kunnen producenten minder makkelijk aan verbodsbepalingen ontkomen door kleine moleculaire variaties aan te brengen.⁴³

Bibliografie

- Abraham, M., van Dijk, B., Hofstra, D., & Spapens, T. (2021). *Aanpak georganiseerde drugscriminaliteit: Een terugblik op 25 jaar beleid en uitvoering*. Den Haag: Boom Uitgevers.
- Blickman, T. (2004). *The ecstasy industry: Exploring the global market* (TNI Briefing Series No. 2004/9). Transnational Institute.
<https://www.tni.org/files/download/crime1.pdf>
- Bosman, H. (2012). *The History of the Nederlandsche Cocaïne Fabriek and its Successors as Manufacturers of Narcotic Drugs, analysed from an International Perspective*. Maastricht University.
- Braam, C. (2009). *De handelsreiziger van de Nederlandsche Cocaïne Fabriek*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam.
- Chandra, S. (2008, 10 februari). *Economic Histories of the Opium Trade*.
<https://eh.net/encyclopedia/economic-histories-of-the-opium-trade/>
- Commissie-Baan. (1972) Werkgroep Verdovende Middelen. *Achtergronden en risico's van druggebruik: rapport van de werkgroep Verdovende Middelen*. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij.
- Council of Europe. (1999). *Report on the organised crime situation in Council of Europe member States – 1998*. European Committee on Crime Problems (CDPC).
<https://www.coe.int/t/dg1/legalcooperation/economiccrime/organisedcrime/report1998e.pdf>
- U.S. Drug Enforcement Administration, Office of International Intelligence. (2001). *Ecstasy: Rolling across Europe*.
- Grund, J.-P.C. en Breeksema, J. (2013). *Coffee Shops and Compromise. Separated Illicit Drug Markets in the Netherlands*.
<https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/4516426f-086e-405c-9385-76363993d8f2/coffee-shops-and-compromise-20130713.pdf>
- Kamerstukken II 2016/17.
- Karch, S. B. (2011). A historical review of MDMA (ecstasy). *The Open Forensic Science Journal*, 4, 20-25.
- Korf, D. J. (2008). An open front door: the coffee shop phenomenon in the Netherlands. In Rödner Snitzman, S., Olsson, B., & Room, R. (Eds.), *A cannabis reader: global issues and local experiences* (pp. 137-154). European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.

- Leuw, E., & Haen-Marshall, I. (1994). *Between prohibition and legalization: The Dutch experiment in drug policy*.
https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/2870/ov-1994-03-full-text-part-1_tcm28-77930.pdf?sequence=1
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & minister van Justitie. (2007, 22 januari). *Vaststelling selectielijst neerslag handelingen Minister van Justitie beleidsterrein Verslavingsbeleid 1945-*. Staatscourant, 2007, 40.
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2007-40-p11-SC79252.html>
- Nordic Drugs and Sanctions Network (NDSN). (1996, mei). Dutch–French feud over drugs policy. *Nordic Drug and Sanctions News* 1(5).
<https://www.ndsn.org/may96/feud.html>
- Openbaar Ministerie. (1995). *Aanwijzing Opiumwet*. Staatscourant, 1995, 250. 's-Gravenhage: ministerie van Justitie.
- Rijksoverheid. (2025). *Tijdljn experiment gesloten coffeeshopketen*.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/experiment-gesloten-coffeeshopketen-wietexperiment/tijdljn-experiment-gesloten-coffeeshopketen>
- Rijksoverheid. (2025, 1 juli). *Designerdrugsverbod vanaf 1 juli van kracht*.
<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/07/01/designerdrugsverbod-vanaf-1-juli-van-kracht>
- Scheltema, J. F. (1910). The opium question. *American Journal of Sociology*, 16(2), 213-235.
- Snelders, S. (2022). *Drugssmokkelland*. Zutphen: Walburg Pers.
- Stb. 1976. Wet van 23 juni 1976 tot wijziging van de Opiumwet en enige daarmee verband houdende bepalingen in andere wetten. *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*, 1976, nr. 424.
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-1976-424.pdf>
- Trimbos-instituut & WODC. (2009). *Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid*. Utrecht/Den Haag.
<https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/sites/31/2021/09/afo884-evaluatie-van-het-nederlandse-drugsbeleid.pdf>
- Trimbos-instituut. (z.d.). *Geschiedenis van het DIMS*.
<https://www.trimbos.nl/kennis/drugs/feiten-cijfers-drugshandel-drugsincidenten/monitoring-drugsmarkt-dims/30-jaar-dims/geschiedenis-van-het-dims/>
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (1995), *Nota 'Het Nederlandse drugbeleid: continuïteit en verandering'*. (Kamerstukken II 1994/95, 24 077, nr. 3)
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *World Drug Report 2020: Booklet 3* (ST/CSA/5-E/2020). United Nations
https://wdr.unodc.org/wdr2020/field/WDR20_Booklet_3.pdf

- Van der Hoogte, A. R., & Pieters, T. (2013). From Javanese coca to Java coca: An exemplary product of Dutch colonial agro-industrialism, 1880-1920. *Technology and Culture*, 54(1), 90-116.
- Van der Torre, E., & Van Ooyen-Houben, M. (2022). *Drugscriminaliteit en ondermijning*. Den Haag: WODC.
- Verenigde Naties. (1988). *United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*, 1988. United Nations Treaty Series, volume 1582, p. 95. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-19&chapter=6

Overzicht

150 jaar Nederlandse drugs- geschiedenis 1875-2025

Dit overzicht hoort bij het WRR Working paper *Een tegenstrijdig evenwicht. Tussen economie, tolerantie en diplomatie in de Nederlandse omgang met drugs (1875-2025)*. Het working paper is onderdeel van het WRR project Synthetisch drugsbeleid, en is in juni 2026 gepubliceerd.

Dit is een losstaand overzichtsdocument waarin de tijdlijn van 150 jaar Nederlandse drugsgeschiedenis (1875-2025) is opgenomen en een samenvatting van het working paper *Een tegenstrijdig evenwicht*.

Het working paper kan gratis worden gedownload van wrr.nl.

WRR

